

Heimdallafton tisdagen 24 februari 2026

Det tycks som om de flesta vid Heimdalls sammankomster på Restaurang Smak uppskattar vad Smak serverar. Enligt flera av de 68 anmälda deltagarna i tisdags hade Daniel & medhjälpare dock denna gång överträffat sig själva vad gäller god och välbalanserat smakrik kost. ”Ugnsbakad lax med senapssås, sallad på fänkål och stuvad potatis” hette det i inbjudan, men nog måste man ha tillsatt ett och annat ytterligare?

Samtalet vid småborden under måltiden stördes inte av att maten smakade bra utan var lika livligt som vanligt och lika livligt som vid dagens inledande stående mingel. Ja, stående - det var inte exakt riktigt lika berömvärt fullständigt som senast men gott nog och i den mån det förekom något undantag hade det säkert sina hälso- eller åldersmässiga orsaker.

Följde så årsmötet som avklarades med fermitet utan några störande inslag men med vederbörligt avtackande efter mycket väl förrättade värv av dels Per Håkan Persson som avböjt omval som gillesmästare och nu ersattes av sin ställföreträdare på sistone Håkan Stale, dels hela valberedningen där Stig Persson, Tomas Krüeger och Gert Nilsson nu ersattes av en lika välfrejdad trio, nämligen Göran Larsson, sammankallande, och de båda tidigare styrelseledamöterna Hans Barenthein och Staffan Björnberg.

Tog så kvällens anförande vid med rubriken ”**Riv och bygg nytt! Ett förlegat koncept?**” och bl a den inledande frågan om rivningsraseriet på 50-och 60-talen var helt och hållet ett verk av rivningslystna lokala kommunalpampar.

Talaren, lokalhistorikern m m Christian Kindblad, besvarade denna fråga nekande, i vart fall såvitt gällde kvalificeringen ”helt och hållet”. Det förhåller sig nämligen så, berättade han, att det fanns i bakgrunden övergripande funderingar, idéer och principer, ja, närmast en samhällsomfattande rivningsfilosofi, som talaren gav exempel på till auditoriets häpnad och förskräckelse.

Det handlade i själva verket om funktionalismens genombrott och talaren citerade friskt ur debattboken *acceptera* (på förekommen anledning utan inledande stor bokstav), utkommen 1931 med bl a den hyllade arkitekten och arkitekturprofessorn vid KTH Gunnar Asplund (1885-1940) som författare.

”Boken behandlar arkitektur, bostadsfrågor och stadsplanering och även funktionalism som en livsåskådning, och argumenterar för att den nya tidens funktionalistiska formspråk måste accepteras.” (cit Wikipedia) Ur bokens inledning citerar Wikipedia, återgivet också av kvällens talare: Vi har inte behov av en gammal kulturs urvuxna former för att uppehålla vår självaktning. Vi kan inte smyga oss ur vår egen tid bakåt.

Och Wikipedia fortsätter om bokens innehåll enligt följande: Det gamla skönhetsbegreppet med "påklitrade" och "oärliga" detaljer var ett hinder i strävan att minimera byggkostnader. Att dölja en modern konstruktion bakom en historisk form är enligt författarna falskt. "Maskinkulturen erövrar oemotståndlig världen, medan kampen för det sköna förlorar sig själv i verklighetsfrämmande esteticism" menade de. Det funktionella är automatiskt även det sköna [!!].

Det radikala i *acceptera* var den fullständiga historielösheten som ideal. Historien hade över huvud taget inte längre något att lära ut; tvärtom sågs den som ett hinder och en belastning. Författarna såg

inte sin inställning till funktionalism som någon tillfällig smakförändring utan en frigörelseprocess, lika omvälvande som vetenskapens frigörelse från religionen [!!].

I delvis polemiska ordalag häcklas några specifika byggnader, exempelvis Göteborgs konstmuseum och Stockholms stadshus, som "låtsas" ha ett historiskt förflutet.

Kvällens talare citerade bl a också dels ur Bostadssociala utredningen från 1947: "Det är ... väsentligt, att man vid den stadsplanetekniska saneringen går radikalt till väga och icke - som hittills genomgående varit fallet - stannar vid halvmesyrrer" och "Att en rationell sanering i regel kräver fullständigt slopande av de gamla husen medför ... knappast några konflikter ...", dels ur Saneringsfrågan. Betänkande om förnyelsen av stadssamhällets bebyggelse från 1954: "... särskild hänsyn till just de utsanerades önskemål och behov knappast annat än i enstaka fall torde kunna tagas vid planläggningen av den bebyggelse som skall tillkomma efter saneringen".

Sitt anförande kompletterade talaren med en rikedom av fotografier, varav en del såväl självtagna som självupplevda. Det var inte bara foton från rivningar i Malmö men många sådana och särskilt för dem i auditoriet med genuin Malmö-bakgrund var det mycket som kändes välbekant.

Kvarteren runt Jerusalemsgatan och Östra Promenaden försvann, berättade talaren, liksom idylliska Lugnet, som ersattes av sk punkthus utan tillstymmelse till affärer eller hantverk, något som enligt talaren normalt hör hemma i en stads utkanter och inte i dess centrum. Vad gäller just Lugnet ifrågasattes från auditoriet om inte vissa namngivna kommunalgubbar hade ett särskilt ansvar för att dess små hus med äppelträdsförsedda gårdar fick skatta åt förgängelsen. När det väl revs, var det helt visst så förfallet och nedgången att det inte fanns något alternativ, men det vittnades om att dessa sakernas tillstånd inte var en tillfällighet utan något som just dessa kommunalgubbar föreföll medvetet ha eftersträvat så att rivning blev nödvändig.

Så höll på att ske också med Gamla Väster men det räddades av medlemmarna i den nyttillkomna föreningen Gamla Väster, i vart fall enligt dem själva. Talaren menade dock att i själva verket var orsaken en annan - Gröna vågen kom, folk flyttade ut från Malmö till Lomma, Arlöf, Staffanstorps och Höllviken, miljonprogrammets Rosengård hade svårt få innevånare och lånereglerna förändrades. Det blev inte längre lönsamt att riva Gamla Väster och göra en magnifik bussled genom dess gamla kvarter.

En livlig frågestund följde. Med det militärindustriella komplexets intresse av att få beklämmande avsättning för sina produkter som bakgrund frågades bl a om byggbranschen kanske också tryckte på för att det skulle rivas. Talaren svarade att visst var det inte bara funktionalismens fäder som var ansvariga utan också en ohelig allians av byggare, banker och rivningsbenägna politiker, såväl lokalt som nationellt.

Talaren avslutade en smula filosofiskt med att konstatera att det värsta enligt hans mening inte var att man rev utan vad man byggde i stället - "med räta vinklar, betong och brutalism" - och illustrerade med några oinspirerat typiska varuhusfasader.